

Nr 398

Av herr **Petersson m. fl.**, *angående ersättningen vid tvångsingripande enligt naturvårdslagen.*

(Lika lydande med motion nr 327 i Första kammaren)

Det råder inga delade meningar om behovet av en aktiv naturvårdande verksamhet i syfte att åt dagens och morgondagens generationer bevara de rika tillgångar som vårt lands natur erbjuder. Den av 1964 års riksdag antagna naturvårdslagen stödes säkerligen i detta avseende av en enig riksdag.

Avvägningen mellan å ena sidan naturvårds- och friluftslivets intressen och å andra sidan de enskilda markägarnas anspråk kan emellertid på väsentliga punkter bli föremål för olika meningar.

Om naturvårdslagens syften skall kunna fullföljas, kan självfallet ingripande åtgärder även av tvångsnatur understundom vara påkallade gentemot enskilda markägare. En förutsättning därför måste emellertid vara att markägarna gottgöres för de skador och förluster som uppkommer genom dylika åtgärder. Gällande ersättningsbestämmelser kan emellertid icke anses motsvara rimliga krav i detta hänseende.

Enligt svensk rättsuppfattning skall en lagstiftnings konsekvenser drabba alla medborgare lika. På denna punkt motsvarar naturvårdslagen inte rimliga anspråk. Den eller de markägare som drabbas av något av de i lagen stipulerade ingreppen får genom att ersättning för uppkomna förluster ofta icke utgå eller begränsas till lägre belopp än gällande marknadsvärdet ett väsentligt sämre förmögenhetsläge än ägare av närliggande mark som, måhända av en tillfällighet, undgått motsvarande ingrepp.

Till de ur markägarens synvinkel mest ingripande bestämmelserna hör de som rör länsstyrelsens rätt att besluta om inrättande av naturreservat samt att dylika beslut må kombineras med föreskrifter om icke endast inskränkningar för ägaren i rätten att förfoga över sin fastighet utan också skyldighet för denne att tåla annat intrång som kan uppkomma genom att särskilda åtgärder krävs för att tillgodose naturreservatets ändamål. Hit hör också föreskrifterna om att länsstyrelsen må förordna att ett visst område skall vara strandskyddsområde inom vilket utan länsstyrelsens tillstånd nybyggnad icke må uppföras, ej heller befintlig byggnad ändras för att tillgodose ett väsentligt annat ändamål än det vartill byggnaden tidigare varit använd. Hit hör ytterligare reglerna om att täkt av sten, grus, sand eller lera för annat ändamål än fastighetsägarens behov icke får ske

utan länsstyrelsens tillstånd samt att nybyggnad, upplag eller annat arbetsföretag under vissa förutsättningar enligt länsstyrelsens förordnande icke må utföras utan dess tillstånd.

I den mån dylika åtgärder erfordras för att tillgodose lagstiftningens syfte borde det vara självklart att det allmänna tar konsekvenserna härav och tillser att full ersättning utges för de ekonomiska skadeverkningar som tvångsingripandet kan medföra.

Särskild kritik kan riktas mot konstruktionen av ersättningsbestämmelserna för vägrat tillstånd till grus- eller liknande täktverksamhet. Täktens värde bedömes nämligen med utgångspunkt från lagens ikraftträdande 1964. Detta innebär att ett exempelvis 1974 vägrat tillstånd till grustäkt endast berättigar till ersättning med det realvärde som marken hade tio år tidigare. Lagen drabbar i detta hänseende olika täkttagare olika. Markägare som kan utverka täkttillstånd kan uppenbarligen tillgodogöra sig det fulla marknadsvärdet vare sig han säljer täkten eller utnyttjar densamma, medan däremot hans granne, som icke erhållit tillstånd, får sin ersättning bestämd efter väsentligt lägre värden.

Med stöd av ovanstående hemställas,

att riksdagen för sin del måtte antaga följande

Förslag

till

lag om ändring av 28 och 29 §§ naturvårdslagen den 11 december 1964 (nr 822):

Häri genom förordnas att 28 och 29 §§ naturvårdslagen den 11 december 1964 (nr 822) skola erhålla följande ändrade lydelse.

28 §.

Har beträffande fastighet, som helt eller delvis omfattas av förordnande enligt 15 eller 19 §, vägrats tillstånd som avses i 16 eller 19 § och kan till följd härav fastigheten, till den del dess utnyttjande inom eller utom området för förordnandet påverkas av att förfoganderätten sålunda inskränkts, av ägaren användas allenast på sätt som står i uppenbart missförhållande till värdet av nämnda del, är ägaren berättigad till ersättning av kronan för den skada han härigenom lider. Detsamma gäller om innehavare av sådan nyttjanderätt eller annan särskild rätt till fastigheten som upplåtits innan förordnandet meddelades.

Vad i första stycket sägs skall äga motsvarande tillämpning där föreläggande meddelats enligt 16 § andra stycket eller tillstånd enligt 19 § föränsats med föreskrifter.

Frågan huruvida rätt till ersättning föreligger skall bedömas med hänsyn till den fastighetsindelning som gällde vid tiden för förordnandets meddelande.

29 §.

Har tillstånd som avses i 18 § vägrats eller förenats med föreskrifter och kan till följd härav marken av ägaren användas allenast på sätt som står i uppenbart missförhållande till dess värde, är ägaren berättigad till ersättning av kronan för den skada han härigenom lider. Detsamma gäller om innehavare av sådan nyttjanderätt eller annan särskild rätt till marken som upplåtits före lagens ikraftträdande.

Frågan huruvida rätt till ersättning föreligger skall bedömas med hänsyn till den fastighetsindelning som gällde vid tiden för lagens ikraftträdande.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1965.

Stockholm den 27 januari 1965

Per Petersson

Carl Eric Hedin

Tore Nilsson